

Od pastirske igre do po

Darja Valenčič

Nekoč nekje, menda je bilo to v stari Indiji, so začeli mladi pastirji preganjati dolgčas tako, da so udarjali lesene ploščke po zraku. Ko so k temu dodali še ščepec domišljije, je kmalu nastala preprosta igra, ki se je z nomadi razširila po vsem svetu. Primorci ji pravijo pandolo in skupaj s prekmurskimi pandolaši so jo včeraj prvič zaigrali tudi v prestolnici – ob 90-letnici Slovenskega etnografskega muzeja.

Najprej dvakrat udarec po kovinski bazi, nato obvestilo: »Pandolo, pandolo zero!« Tako je včeraj v zaščitnem stožcu igro pričel vsak napadalec. Začetnemu protokolu, s katerim je sporočil število točk, je sledil servis z željo, da bi na obeh koncih ošiljeno, enajst centimetrov dolgo paličico odbil čim dlje in osvojil čim več igrišča. Kar pa ni bilo tako preprosto, saj so mu nasproti stali trije branilci iz nasprotne ekipe, ki so poskušali hitro leteči pandolo ujeti ali pa ga čim prej ustaviti z nogami po tem, ko se je enkrat dotaknil tal. Za uspešen prvi udarec so imeli na voljo tri poskuse. Če jim je ta uspel, so v nadaljevanju točke zbirali tako, da so pandolo z udarcem dvignili od tal in ga potem odbili. Prav nič enostavno.

»Kakšna igra pa je to?« so bili ob tem radovedni mimoidoči sprehajalci med ljubljanskimi muzeji na Taboru. Nihče še ni videl česa podobnega, šest ekip s tremi igralci pa je dajalo vtis, kot da to igro, poimenovano po elementu, ki povzroča največ preglavic, igrajo že od nekdaj. »To je nekakšen bejzbol, kajne?« je bilo slišati, ko sta se dve ekipi borili za ozemlje. Res je – pandolo, kakor se ta igra imenuje na slovenskih tleh, velja za predhodnico bejzbola in kriketa, omenjen pa je bil že v antičnih rimskih virih.

Živa kulturna dediščina

Za slovenske pandolaše je bil prijateljski turnir v Ljubljani še toliko bolj poseben, ker so z njim odprli letošnjo sezono, hkrati pa proslavili vpis te tradicionalne

istrske družabne in športne igre v register žive kulturne dediščine marca letos. Kot nosilci te dediščine so vpisana tri društva s Primorske, kjer je pandolaška tradicija tudi najdaljša. V prejšnjem stoletju so pandolo namreč igrali predvsem v istrskih vaseh. **Franc Banko** in **Dinko Nežič** iz Hrvatitov se ga spominjata še iz otroštva. »Nonam smo odrezali štile od metle, one so pometale malo nižje, mi pa smo veselo igrali,« pripoveduje prvi, medtem ko drugi že dodaja, »uff, koliko oken smo razbili, saj ni bilo igrišč in smo igrali kar po ulici.«

Ekipa Mimoza iz Hrvatitov je tudi aktualni državni prvak v igri pandolo. Ta naslov so osvojili že petkrat. »V našem gasilskem domu imamo že toliko pokalov, da je problem, kam vse postaviti,« se smejeta najstarejša med včeraj zbranimi pandolaši. Kaj je skrivnost njihovega uspeha, ne veda. Banko edino pokaže na svojega sina, ki je bil že dve leti najboljši igralec lige. »Dosegel je okoli 2500 mac, kar je naša merska enota – 55 centimetrov, kolikor je dolga palica, s katero odbijamo,« je še ponosen oče, ki je sina te igre naučil že v otroštvu. Pomembni so refleksi in dobra koordinacija, se še strinjata in sta iskrena, da pri njunih letih oboje že malo peša.

Enake možnosti za vse

Bolj kot moč sta tako pomembna spretost in sreča, zato naj bi bila ta igra primerna za staro in mlado. »Fizične predispozicije tu niso pomembne, nihče ni privilegiran,« sta bila prepričana 23-let-

potencialnega olimpijskega športa

di
čke
malu
ni

egis-
etos.
a tri
aška
stosem
nko
a še
štile
žije,
duje
uff,
rišč

ak-
Ta
sem
ka-
se
imi
us-
na
ljši
mac,
ne-
od-
a te
so
trih

et-
ri-
re-
ni
et-

Igra pandolo je na prvi pogled precej bolj preprosta, kot je v resnici – plošček posebne oblike je treba namreč lepo zadeti, leti pa lahko zelo hitro in ga je težko ujeti. Fotografija: Tomaž Zajelšnik

na študenta **Rok Prodan** in **Peter Brezovnik**, ko sta se včeraj prvič preizkusila v udarjanju pandola. Na polovici igre so bili še v igri za stopničke, zato sta v začetnem navdušenju obljubila, da bosta doma obrusila metlo in nadaljevala s tem hobijem.

Da ta ni le za fante, pa vedno znova dokazujejo sestre Bači, ki uspešno konkurirajo fantom. Lani so osvojile četrto mesto v njihovi pomurski ligi. V Prekmurje se je pandolo iz obalnih mest razširil bolj naključno, po zaslugi mladih članov prekmurskega društva pandolašev. »Srednja generacija praktično ne pozna te igre, medtem ko so naši dedki in pradedki igrali podobno igro, le da je bila palica na koncu zavita kot hokejska,

odbijali pa so ravno ploščico,« pripoveduje **Andrej Kelenc**, ki je včeraj pripeljal dve ekipi pandolašev.

»Ta šport je v velikem vzponu!« je še prepričan, saj vsako leto podvojijo svoje članstvo. Tudi gospoda iz Hrvatitov potrjuje, da je pri njih podmladek precejšen, med pionirji je celo več deklk kot fantov. »Treba bo zasejati še kakšno seme na Gorenjskem in Dolenjskem,« se še pošalita.

Čakajo odgovor komiteja

Vedno bolj aktivna je tudi Zveza društev igre pandolo Slovenije. Vanjo se je leta 1993 povežalo pet društev in začelo prirejati turnirje. Za popularizacijo te igre si bodo prizadevali tudi v prihodnje ozi-

romá še bolj kot doslej. Prvi korak je več živega stika s pandolom v Ljubljani, želijo si umestiti to igro na študentske dogodke, sčasoma pa dvigniti pandolo še na višji nivo, pravi predsednik zveze, 23-letni **Martin Stražar**, ki se je s to igro srečal že pri rosnih petih letih.

Želja je umestiti pandolo med olimpijske športe in na tem aktivno delajo. Kelen je že poslal prošnjo na olimpijski komite in sedaj nestrno čakajo odgovor. »Tako Italijani kot Španci imajo močno ligo, zato imamo kar nekaj možnosti,« je optimističen ta Prekmurec. »Mogoče bodo pandolo igrali tudi na olimpijadi,« pa se že veseli tudi Nežič, ki ga kolega takoj zbode, »ja, samo ne midva!« x